

Pieter Donche

Theophiel Augustijn Casetta (1658-1691) en zijn bewerkingen van Brugse bronnen

Onderzoekers actief op het terrein van huizengeschiedenis van de stad Brugge kennen zeker de zogenaamde '*index Casetta*'. Deze index, bewaard op het Rijksarchief te Brugge en opgemaakt ca 1689-1691, biedt een toegang tot een zeer groot aantal originele registers¹ door uittreksels te geven van de staten van goed, verkavelingen en wettelijke passeringen verleden voor de schepenen van het Brugse Vrije of de schepenen van de stad Brugge.

In twee publicaties van het Brugse Stadsarchief uit resp. 1973 en 2001² wordt de samensteller van die index *Bernardus Casetta* genoemd. Deze voornaam is vermoedelijk ontleend aan een heraldische tekening die vooraan in deel 1 ingekleefd is. Deze stelt een brede zuil voor waar bovenop het familiewapen Casetta afgebeeld is met twee griffioenen als schildhouders en overtopt door een getraliede helm met dekkleden, waarboven een kroon en tenslotte een uitkomende adelaar als helmteken. Links, resp. rechts van de zuil staan boven elkaar telkens vier wapenschilden met naast elk ervan een voornaam en een familienaam. Naast het wapen bovenaan links, dat opnieuw het wapen Casetta is, staat vermeld: *Bernardinus Casseta*. De volledige reeks namen is (links, resp. rechts, van boven naar beneden): BERNARDINUS CASSETA, CATH. MAZZA, LOUIS WYNCKELMAN, ANNA VAN D(EN) HEEDE, Jⁿ WALHORNE DIT DECKER, MARIE VAN CALDENBOURG, JEAN VAN PEDE, HELENE VAN MALECTE.

- 1 Deel 1 van deze '*index Casetta*' biedt een toegang tot 69 registers van staten van goed en weesakten voor de schepenen van het Brugse Vrije, periodes 1414-1492, 1505-1596 en 1614-1683. Het Deel 2 biedt een toegang tot ongeveer 320 registers wettelijke passeringen verleden voor de schepenen van de stad Brugge en is gebaseerd op de protocollen van de klerken van de Vierschaar.
- 2 A. SCHOUTEET, *De klerken van de vierschaar te Brugge met inventaris van hun protocollen*, Brugge: Gemeentebestuur, 1973, p. 148; H. DENEWETH, J. D'HONDT, K. LEENDERS, *Een huis te Brugge, Vademecum voor de historische studie van woningen, eigenaars en bewoners*, Brugge: Levend Archief, 2001, p. 52.

Op de index op de registers betreffende de stad is er een inleiding³ (verkeerdelijk ingeplakt in deel 1 i.p.v. deel 2) van dezelfde hand als van de index zelf, maar deze is niet ondertekend met een naam maar alleen met een jaartal: 1690.

OP ZOEK NAAR EEN VOORNAAM

In zijn *Levens der geleerde en vermaerde mannen* schrijft de Brugse kroniekschrijver en kunstenaar Pieter LE DOULX (1730-1807): *Desen treffelijcken edelman begaeft met veel verstand, als een bijzonderen letterkundigen liet sijnen geest speelen namentlijck op de genealogien der edele familien, waerin dat hij uijt nemende was, en daer in met ongelooflijcken aerbeyd; en menighvuldige ondersoekingse seer veel schoone schriften heeft naer gelaeten tot nut van het gemeyne best, als oock namentlijck een boeck behelsende de hoofden van de staeten, en wettelijcke passeeringen der notarissen der stad van Brugge, en lande vanden Vrijen, sijnde een kostbaer werck voor de ondersoekingse der familien, in materien van de succesien.*⁴

Met het boek *behelsende de hoofden van de staeten, en wettelijcke passeeringen der notarissen der stad van Brugge, en lande vanden Vrijen* doelt hij ongetwijfeld op deze indexen van Casetta. Maar hij identificeert hem als *Engelbertus Viglius Cassetta, heere van Bisseem, gebooren tot Brugge den 20 meye 1620, was den sone van*

3 Noteert. / Dat gheheel den inhoudt van desen bouck ghetrocken is ut de wettelijcke registers van de passerijnghen ghedaen voor schepenen der stede van Brugghe ter stipulatie van (de) ghesworen clercken der selver stede, wiens registers als nu sijn rustende ten huijse ende onder het bewent van dh(ee)' ende m(eest)re Guilliame vanden Woestijne, ende nae sijn overlijden sullen rusten onder den ghonen die het selve officie sal bedienen, alwaer eenyghelijck acces heeft om te lijchten alsulcke copien autentycke in het langhe van alsucke passerijnghen als hij soude moghen noodych hebben. Van hier anders niet aenghewesen en is als de naeme van den clerck wiens registre het is, nochte andere mentie ghemaect als van de naemen ende toenamen van de personen comparanten, ende dat tot verificatie van hunne alliancien ende maeschip etc^a, mits dat de substancie van dese instrumenten notariale ende wettelijcke passerijnghe tot dese mijne intentie niet en doen. Ten anderen en waeren hondert boucken ende eenen oneijndelycken arbeit niet ghenouchsaem om soo menychvuldighe contract[t] en ende vercavelynghen etc^a te copieren, synde dit alleene den aerbeyt van twee personen gheweest duerende den tijt van bet dan onderalfjaer. 1690.

4 P. LE DOULX, *Levens der geleerde en vermaerde mannen [van Brugge]* (BRUGGE, Stadsarchief[verder SAB], Oud archief, reeks 539, hs. 18, dl.2, p. 111 - ook raadpleegbaar via www.historischebronnenbrugge.be).

Jo.r Marcus Cassetta ... is overleden den 26 maerte 1677 en wierd begraven inde collegiaele kercke van St. Salvators in de H. Cruijs-Capelle.

Een *Engelbertus Viglius Cassetta*, begraven in 1677 (lees 1678⁵) valt evenwel niet te rijmen met de jaartallen 1690 en 1691 vermeld als jaar van afwerking door Cassetta van een index of een naamtafel ...

LE DOULX vermeldt ook dat de samensteller van de index Cassetta, ook actief was op het terrein van de genealogie en *seer veel schone schriften heeft naer gelaeten*. In openbare bibliotheken, in Brugge of elders, valt er evenwel nergens een handschrift van hem aan te treffen. Maar helemaal fout is dit zeker niet, want, vooral aan het eind van de 18de eeuw zijn er echo's te vinden van de genealogische handschriften van zijn hand in een aantal publicaties:

Cassetta's genealogisch werk werd o.a. gebruikt bij de samenstelling van het anoniem uitgegeven, in 1774 te Amsterdam gedrukte boek *Généalogies de Quelques Familles des Pays-Bas, Dressées en partie sur titres, & en partie tirées des Manuscrits de T.A. CASSETTA, DE H. BUTKENS; DE P. D'ASSIGNIES, Moine de Cambron; de L. LE BLOND, & d'autres fameux Généalogistes; comme aussi des Auteurs les plus accrédités*.⁶ De initialen T.A. passen echter niet op de twee kandidaat-voornamen voor de auteur van de index Cassetta ...

Nog in een ander boekwerk in twee delen dat te Rotterdam enkele jaren later in 1775 en 1778 ook anoniem werd uitgegeven en geïnspireerd was op het voorgaande, *Recueil Généalogique de Familles originaires des Pays-Bas ou y établies*, werd vaak gebruik gemaakt van het werk van Cassetta. Hij wordt hier genoemd 'van Brugge', zijn werk éénmaal als 'van 1689' en zijn voornaam wordt er nu wel voluit gespeld, nl. als *Théodore Augustin*.⁷

5 P. LE DOULX vergist zich bovendien in het jaartal van zijn overlijden: het moet 1678 (26 maart) zijn.

6 De anonieme uitgever was F.J. DE HOLLEBER D'ASCOW. In dit werk wordt niet aangegeven welke genealogieën ontleend zijn aan welke auteurs.

7 Hier waren de anonieme uitgevers de schoonzoons de Beelen-Bertholf uit Brussel van de Waaslandse genealoog François-Joseph de Castro y Toledo (1688-1766). Dl.

En in nog een ander boekwerk in zes deeltjes, *Fragmens Généalogiques*, die alweer anoniem uitgegeven en in dezelfde periode (1776) te Genève verschenen, vinden we hem ook met die voornamen vermeld.⁸ Hoewel al deze publicaties gedrukt werden buiten de Zuidelijke Nederlanden (of dit althans beweren ...) gaan ze wel steeds over hoofdzakelijk families uit de Zuidelijke Nederlanden.

In de *Recueil Généalogique ...* en de *Fragmens Généalogiques ...* komen samen 16 verschillende genealogieën voor die verwijzen naar het werk van Casetta. Aan de familienamen te oordelen lijkt Casetta's verzameling een groot geografisch gebied te bestrijken, zeker ruimer dan alleen Vlaanderen.

In de laatste twee werken vinden we dus de initialen verklaard als *Théodore Augustin*.

Ook in enkele 19de-eeuwse drukwerken vinden we verwijzingen naar handschriften van Casetta, nl. grafschriftenverzamelingen en studies van oude Brugse families, alle bewerkingen en aanvul-

l, p. 12 vermeldt: (gen[ealogie] Bernard-Calonne) *Deux manuscrits, l'un de Henri Butkens, Abbé d'Egmont, & l'autre de Théodore-Augustin Casetta, disent ...*; dl. I, p. 52: (gen. de Deurnagele): *Tiré d'une Généalogie dressée par Mr. Théodore-Augustin Casetta, Ecuyer, à Bruges*; dl. I, p. 94: (gen. de Roode dit Roovere) *Un Manuscrit de Théodore-Augustin Casetta, Ecuyer, de Bruges, de l'an 1689, dit ...*; dl. I, p. 189: (gen. de la Kethulle) *Un Manuscrit de Mr. Théodore Augustin Casetta, Ecuyer, commence ...*; dl. I, p. 219: (gen. de Bousies-Vertaing) ... *ainsi que deux Manuscrits, l'un de Théodore-Augustin Casetta, & l'autre de Laurent le Blond, ...*; dl. I, p. 378: (gen. de Cardevacque): *Une Généalogie dressée par Mr. Théodore-Augustin Casetta, Ecuyer, nous apprend ...*; dl. II, p. 2: (gen. de Houchin) *Selon les mémoires de Théodore-Augustin Casetta, Ecuyer à Bruges, ...*; dl. II, p. 79: (gen. de Haynin) *Et dans une Généalogie manuscrite de la maison de Houchin, dressée par Théodore-Augustin Casetta, Ecuier, ...*; dl. II, p. 216: (gen. van Eynatten) ..., *selon T.A. Casetta...*

- 8 *Fragmens Généalogiques*, Genève, dln. I-VI (1776): dl. I, p. 25-26: (gen. van der Gracht) *Selon Théodore-Augustin Casetta, écuyer, ... Ledit Casetta ...*; dl. I, p. 37: (gen. de Grouches) *Ce fragment est tiré de Théodore-Augustin Casetta, écuyer, de Bruges & Laurent le Blond, de Valenciennes*; dl. II, p. 184-185: (gen. de Burgrave) *Ce fragment généalogique est tiré de Théodore-Augustin Casetta, écuyer, fol.2 & 3 ...*; dl. II, p. 197: (gen. de Brusset) *Ce fragmens est de T.A. Casetta*; dl. II, p. 198-199: (gen. Budsin) *Ce fragment est aussi de T.A. Casetta ...*; dl. III, p. 54: (gen. de Bousies) *Voici un autre extrait de la généalogie de Bousies, dressée par Théodore-Augustin Casetta, écuyer, à Bruges*; dl. VI, p. 231: (gen. de Fremault) ... *Selon Théodore-Augustin Casetta, la famille de Fremault qu'il nomme aussi Freinait, porte pour armes ...*

lingen bij de 16de-eeuwse handschriften van de Brugse wapenhe-
raut Cornelius Gailliard (+1563):

- (geraadpleegd door J.-J. GAILLIARD, maar zonder vermelding waar hij dat raadpleegde)⁹ *Superscriptien en memorien van alle de tomben en epitaphien der geestelycke, edele en eersaeme personen, die begraven liggen in de cathedraele kercke van St-Donaes, in Brugge, by een vergaedert door Corn. Gailliard, anno 1562, gecopieert en geaugmenteert door d'heer Jacques de Damhouder, canonick der zelve kercke, anno 1603, en nog vermeerderd door d'heer T.-A. Cassetta, anno 1690.*
- (geraadpleegd door J.-J. GAILLIARD, maar zonder vermelding waar hij dat raadpleegde)¹⁰ *Inscriptien ende wapenen van alle de tomben, epitaphien ende sepulturen die hun bevonden ten jaere 1690, inde cathedraele kercke van S. Donaes, en de gone van O.L. Vrouwe en S. Jacobs in Brugge, mitsgaders alle de gone daer eenige memorie van is in 't manuscript van d'Heer Cornelis Gailliard, bij een vergaedert en agtergelaeten bij Joncker Theophile Augustin, filius Jo^r Engelbert Casetta, anno 1690.*

9 J.-J. GAILLIARD, *Inscriptions Funéraires et Monumentales de la Flandre Occidentale. Arrondissement de Bruges*. T. I, 1^{ière} partie, *St.-Donat*, Brugge, 1861, p. 15, nr. 3.

10 Geveild te Brugge op 8 oktober 1816 uit de nalatenschap van Brunon-François Schynckele de Rondshove, zie: *Catalogue d'une très-belle collection de livres En plusieurs Langues et Facultés, la plupart bien conditionnés et proprement reliés; suivi d'un recueil de manuscrits et d'une partie de musique, délaissés par feu monsieur Brunon-François Schynckele de Rondshove*, Brugge, drukkerij E.J. Terlinck, 1816 [8 oktober 1816 volgens een handschriftelijke aantekening op het exemplaar te MARKE (KORTRIJK), *Stichting de Béthune*, verzameling veilingcatalogi]. In dit lot, nr. 21 van de sectie handschriften, worden diverse handschriften gespecificeerd, waarvan allicht alleen het eerste van Theophiel Augustijn Casetta is. Vermeld door J.-J. GAILLIARD, *Inscriptions ... St.-Donat*, p. 15, nr. 4. Hij vermeldt op dezelfde pagina nog een derde handschrift betreffende grafschriften van de Sint-Donaaskathedraal, maar het betreft een andere samensteller, die wel gebruik maakte van 'les memoires de Mr Casetta, chanoine de cette église' en dat op dat moment al aanwezig was in de Brugse stadsbibliotheek. Daar is het nu nr. 459: *Recueil des superscriptions et armoiries ... saint Donas à Bruges, tiré hors le précieux manuscrit de M. Corneille Gailliaert, ... aussi hors le mémorial de Mr. Casetta, chanoine de cette église*. Hier wordt Casetta "kanunnik van de Brugse St.-Salvatorskerk" genoemd, maar dit is dus een foutief gegeven. Theophiel Augustijn Casetta was immers gehuwd en had kinderen (zie verder).

- *Dit syn memorien van diversche oude gheslachten der stede van Brugghe, by een vergadert door d'Heer Cornelis Gailliaerdt ende by Jon^r Theophile Augustin Casetta van woorde tot woorde ghecopieert met het vervolgh anno 1689.* Dit handschrift was in maart 1814 in bezit van Mr Huys te Brugge waar HYE-SCHOUTHEER het raadpleegde voor de samenstelling van een handschrift met genealogische en heraldische extracten. In zijn nota's vermeldt deze dat het een handschrift was *in-folio* van 256 pagina's. Hij vermeldt er nog bij dat onderaan op het handschrift na de attestatie van Casetta vermeld staat dat het origineel, geschreven door de hand van Cornelis Gailliard toen rustte bij Sappaert, landmeter te Brugge.¹¹ In 1861 was dit handschrift in de bibliotheek van baron de Peellaert-van Hoonacker te Brugge waar J.-J. GAILLIARD het raadpleegde.¹²

Hier zien we dus een andere uitleg voor de initialen T.A., nl. *Theophile Augustin*, zoon van *Engelbert Casetta*.

Tenslotte vinden we in 1953 nog de vermelding door ALBERT DE SCHIETERE DE LOPHEM¹³ bij de bespreking van een bewaard portret uit 1735 van een Jacob Bernardijn Casetta, de enige zoon van Theophile Augustin Casetta, dat deze laatste schepen van de stad Brugge was en 'ongetwijfeld de meest gewetensvolle van de Brugse genealogen, maar dat bijna al zijn handschriften verloren zijn gegaan...'. Meer informatie waarop die uitspraken steunen wordt er niet bij gegeven.

11 Zie BRUSSEL, *Koninklijke Bibliotheek*, Hss II.1188 (in de catalogus inventarisnummer 7731), voetnoot 2 en f° 7 (het bedoelde handschrift zelf is van Hye Schoutheer en uit 1814); In de daar geciteerde titel staat nog dat de samenstelling door Cornelis Gailliard *omtrent het jaer 1598* gebeurde, maar dit is foutief want Cornelis Gailliard overleed in 1563 (misschien wordt 1558 bedoeld?).

12 Zoals vermeld in J.-J. GAILLIARD, *Inscriptions ... St.-Donat*, p. 15, nr. 21, maar wel onder een verkorte titel: *Verscheide oude geslachten van Brugghe, by een versaemelt door Cornelis Gailliard, ende vervolght door J^{or} Theophile-Augustin Casetta, anno 1689* en in J.-J. GAILLIARD, *Bruges et le Franc, Suppl.*, Brugge, 1864, p. 299 met volledige titel.

13 A. DE SCHIETERE DE LOPHEM, 'Iconographie Brugeoise, I. L'Hôpital St.-Jean (suite) les tuteurs de l'Hospice St.-Julien', in: *Tablettes des Flandres*, T. 5, Brugge, 1953, p. 304.

In de loop der eeuwen ontbrak het Casetta dus niet aan kandidaatvoornamen.

Voor zover we konden nagaan werd over deze familie nooit iets gepubliceerd en steekt er al evenmin in bewaarde verzamelingen van genealogische handschriften een genealogie Casetta. En ook over de samensteller van de index Casetta blijkt er evenmin ooit nader onderzoek gebeurd te zijn. Om de ware toedracht te achterhalen zat er dus voor ons niets anders op dan de volledige genealogie Casetta te Brugge te reconstrueren op basis van originele archiefbronnen (waarbij de index Casetta zelf uitstekende diensten bewees).¹⁴

In deze bijdrage vermelden we de biografische gegevens die we over de samensteller van de index Casetta terugvonden. J.J. Gailiard en A. de Schietere de Lophem hadden het bij het rechte eind, het gaat om:

THEOPHIEL AUGUSTIJN CASETTA

Hij werd gedoopt te Brugge St.-Anna op 5 februari 1658 als oudste zoon van Engelbert Viglius Casetta (gedoopt Brugge St.-Salvator, 2de wijk, 20 mei 1620, +26 maart 1678 en begraven 28 maart te Brugge St.-Salvator, 1ste wijk) en zijn eerste echtgenote Florentia van Walhorn gezegd de Deckere (zij overleed op 27 juli 1672).

In 1682 was Theophiel nog onder voogdij van (zijn 24 jaar oudere kozijn) Jan Marc Casetta.¹⁵

Hij volgde na 1678 zijn vader op als heer van Bissem in Aalter. Bissem (Biesem) was een heerlijkheid die afhing van de heerlijkheid Woeste en had een foncier van 31 gemeten met 10 achterlenen in Aalter en twee kleinere in Ruiselede. Die heerlijkheid was in 1608

¹⁴ Voor het resultaat hiervan verwijzen we naar onze bijdrage P. DONCHE, 'De familie Casetta te Brugge (16de tot 18de eeuw)', in: *Vlaamse Stam*, 2012.

¹⁵ BRUGGE, *Rijksarchief* [verder RAB], Vrije, Staten van Goed, 1ste reeks, nr. 10704 is een weesrekening van zijn voogdij (verwijzend naar het weesregister *Snellegheem p(ar). regstr. Noordt 1675 fol 245*).

aangekocht door Theophiels grootvader Marco Casetta (+ tussen 1632 en 1634).

Theophiel huwde als vrijlaat van het Brugse Vrije, na huwelijkscontract verleden te Brugge op 17 april 1685 voor notaris F. Blanckaert en kerkelijk te Brugge O.L.Vrouw, 2de wijk op 11 augustus 1685 met Maria Catharina Wynckelman, dochter van Lodewijk en Petronilla Casetta (overigens een halfnicht van Theophiels vader Engelbert Viglius Casetta).

Hij moet kort daarna zijn laatschap van het Brugse Vrije ingeruild hebben voor het poorterschap van de stad Brugge, want hij had een korte loopbaan in het stadsbestuur van Brugge. In de schepenjaren 1687-88 en 1688-89 was hij telkens 5de schepen op 12.

De hogervermelde heraldische tekening is in feite zijn kwartierstaat: *Bernardinus Casseta* en *Cath(arina) Mazza* waren zijn paterneel-paternele overgrootouders. Ook de zes andere vermelde personen konden als zijn zes overige overgrootouders geïdentificeerd worden. De twee eersten hebben wellicht nooit voet gezet op Vlaamse bodem. De eerste Casetta in Brugge was hun zoon Marco Casetta die op 16 januari 1590 voor de klerken van de Brugse Vierschaer een huwelijkscontract liet verlijden voor zijn huwelijk met Petronella van Solderbeke. Toen werd Marco een 'vrimde' (vreemdeling) genoemd en geboren in het buitenland en het is ook pas na zijn huwelijk dat we hem later nog zien opduiken in de registers van de wettelijke passeringen van de stad Brugge. Maar hij duikt al wel heel kort daarna op en in de volgende decennia en tot enkele jaren voor zijn overlijden komt hij voor in zeer talrijke akten van aan- en verkoop van onroerende goederen. Grootvader Marco was dus blijkbaar een makelaar/speculant op de Brugse huizenmarkt.

Theophiel Augustijn moet al op jonge leeftijd een passie ontwikkeld hebben voor de historische bronnen van zijn stad en haar families. Dat hij hierbij het belang inzag om te werken op basis van de authentieke bronnen blijkt uit zijn 'index(en) Cassetta' waar hij zeker in 1689-1691 aan werkte maar mogelijk al vroeger aan was begonnen. Voor zijn index op de akten i.v.m. de stad werkte hij

samen met een andere persoon, maar noch deze noch zichzelf noemt hij bij naam. Zijn beide indexen zijn bijzonder verzorgd geschreven. Hij koos op een bepaald moment (50 jaar vroeger dan de meesten in de Zuidelijke Nederlanden) als schriftvorm voor het humanistisch cursiefschrift voor zijn index op de akten van de weeskamer van het Brugse Vrije, in tegenstelling tot zijn index op de akten van wettelijke passeringen van de stad, die nog in gotisch cursief schrift is (wat iets minder vlot leesbaar is).¹⁶

Daarom is de bewerking van de akten i.v.m. stad allicht als eerste gebeurd en de bewerking van de weesregisters van het Brugse Vrije daarna (in de literatuur hieromtrent heten de bewerkingen van de stad en het Brugse Vrije, resp. deel '2' en deel '1', maar het was beter net andersom geweest ...). Er zijn nog aanwijzingen voor de volgorde van deze bewerkingen. In zijn inleiding op de index op de akten i.v.m. de stad vermeldt hij dat deze afgewerkt was in 1690 (na meer dan anderhalf jaar werk). Deze inleiding schreef hij dus na de uitvoering van het werk en zij is al in humanistisch cursiefschrift. In de naamtafel die hij maakte op zijn index voor de weesregisters van het Brugse Vrije stelt hij dat deze gemaakt werd in 1691. De volgorde van bewerken blijkt ook uit aanvullingen op zijn index op akten i.v.m. de stad voor de (later ontdekte¹⁷) registers van 1642, 1646, 1667, 1632 en 1640: deze zijn nu ook in humanistisch cursief en zo ook is de naamtafel op dit deel, die zelfs uitermate verzorgd geschreven is.

Theophiel Augustijn Casetta overleed al op 33-jarige leeftijd eind oktober 1691 als poorter van de stad Brugge. Hij werd begraven te Brugge O.L.Vrouw, 1ste wijk op 26 oktober 1691. Zijn staat van

16 Men zou misschien kunnen denken dat de index in gotisch cursief geschreven is door de 'tweede persoon', maar deze zou dan toevallig ook een relatief klein handschrift moeten gehad hebben, een zelfde mate van verzorgdheid in het schrijven aan de dag gelegd hebben, precies hetzelfde papier gebruikt hebben en ook nog eens, geheel in overeenstemming met de index in humanistisch cursief ook zijn bladspiegel afgebakend hebben met fijne potloodstreepjes over de hele hoogte van het blad en met precies even grote marges ... Dit lijkt wat te veel toeval.

17 F° 752 wordt afgesloten met *Finis*, op f° 753 beginnen de aanvullingen.

goed bleef bewaard.¹⁸ Hoewel we van zijn grootvader Marco, van zijn halfoom Pieter en van zijn zoon Jacob Bernard een portret terugvonden is dit helaas niet het geval bij Theophiel Augustijn zelf.¹⁹

In zijn korte volwassen leven had hij ook een grote of in elk geval waardevolle bibliotheek verzameld. Deze werd op 12 en 13 mei 1692 door de winkelier Joos van Hille openbaar verkocht voor een bedrag van 135 pond 3 schellingen groten. Dit was een groot bedrag, want nog een flink stuk meer dan al het zilverwerk in zijn woning dat geschat werd op 114 pond, of ook alle meubels en lijnwaad (115 pond) terwijl een gouden ring met 10 diamanten die de overledene altijd gedragen had op 36 pond werd geschat.²⁰

Zijn echtgenote overleefde hem nog 54 jaar: zij werd begraven te Brugge St.-Salvator 2de wijk op 6 maart 1745.

Theophiel Augustijn en Maria Catharina Wynckelman hadden vijf kinderen, maar twee ervan stierven op jonge leeftijd. Zijn enige zoon Jacob Bernard (geboren en gedoopt te Brugge St.-Salvator, 1ste wijk op 22 november 1688) volgde hem op als heer van Bissem. Ook hij had een korte loopbaan als raad en schepen van de stad Brugge (1721-25, 1730-31, 1731-35). Hij overleed ongehuwd op 13 februari 1736²¹ en werd twee dagen later begraven te Brugge, St.-Salvator, 2de wijk in de grafkelder van zijn familie in de kapel van *O.L.Vrouw van Portiuncula* in de collegiale St.-Salvatorskerk te Brugge, kapel die zijn groot(half)oom Pieter had laten oprichten. Als laatste mannelijke afstammeling van zijn geslacht werd zijn wapen op zijn doodskist genageld en met hem begraven (een oud

18 SAB, Staten van Goed, 2de reeks, nr. 4988. Deze vermeldt hem evenwel als overleden op 28 oktober 1681.

19 Zie onze bijdrage in *Vlaamse Stam*, art. cit., 2012.

20 Zie zijn staat van goed, f° 12r-13r: *Voorts den 12 en(de) 13 meye 1692 door den stockhouder Joos van Hille ghedaen vercoopen de bibliotheque ende boucken van(de) overleden, danof die suyvere portie is bedraeghende hondert vijffendertich ponde iij S(chellingen) g(roten)*. Wellicht slaat *bibliotheque* op het meubel.

21 SAB, Wezenregisters, 14^e boek 1660-1703, f° 296.

gebruik in Vlaanderen²²). Zijn jongste zuster (geboren 2½ maand na het overlijden van haar vader) Maria Augustina (of eerder haar kinderen) was zijn enige erfgename.

Als enige zoon moet Jacob Bernard ook de handschriften van zijn vader geërfd hebben, maar na hem gingen ze over op de kinderen van zijn zuster Maria Augustina (die zelf al voor hem overleden was te Brugge St.-Salvator, 2de wijk op 9 april 1728). Haar kinderen bij haar echtgenoot Frans Robert Dominique Maroux (+25 juli 1761), heer van Opbrakel, Reigersvliet en Verrebeke erfden van hem. De handschriften die Theophiel Augustijn Casetta had samengesteld gingen dus over naar de familie Maroux.

VERGELIJKING MET DE 'INDEX DE BLENDE'

Het Rijksarchief te Brugge bewaart ook nog een andere erg gelijkaardige index: de *index De Blende*²³, samengesteld door Petrus Sabinus de Blende (1645-1688).²⁴ Hij was een 13 jaar oudere generatie- en stadsgenoot van Theophiel Augustijn Casetta.

Het loont de moeite om beide indexen te vergelijken.

De index de Blende is geschreven in een gotisch cursiefschrift. De bladen zijn per zijde genummerd (van 1 tot 473), waarna een index op familienamen in drie kolommen volgt (23 bladen, modern genummerd in potlood per blad). De naamindex is alfabetisch maar enkel op de eerste letter van de familienaam. Na het schutblad is op een leeg blad een korte inhoudsbeschrijving geschreven in potlood in een moderner geschrift.²⁵ Op de keerzijde hiervan is een gedrukt etiket geplakt met een voorstelling van het wapen van

22 A.-CH.-A. O'KELLY DE GALWAY, *Dictionnaire archéologique et explicatif de la science du blason ...*, Bergerac, 1901, p. 46.

23 RAB, hs. D 68/16, perkamenten kaft, bladen van papier van formaat 18x28 cm met een ingeprent rechthoekig kader om de marges af te bakenen.

24 Over hem, zie J. GAILLIARD, *Bruges et le Franc*, 5 vols, Brugge: Edw. Gailliard, 1857-1864, suppl. (1864), p. 182-187 (genealogie de Blende), vooral p. 183-184.

25 *Allerlei copeijen uit de weezenboecken van Brugge en van den Vrijen, oude afschriften van manuscripten en allerlei oorkonden meestal in betrek met Brugge, voorzien van tafels.*

het Brugse Vrije in een ovaal, opgehouden door een wildeman en -vrouw en op het lint "S.P.Q.F."²⁶

De inhoud heeft diverse onderdelen:

- (deel 1) blz. 1-71: extracten uit de weesregisters van het Brugse Vrije,
- (deel 2) blz. 73-329: extracten uit de protocollen van de klerken van de Vierschaar van de stad Brugge,
- (deel 3a) blz. 337-376: een woord-voor-woord afschrift, gemaakt in 1686²⁷ van de kopie gemaakt in 1603 door kanunnik Jacob de Damhoudere van het grafschriftenboek van de St.-Donaaskerk, origineel samengesteld in 1562 door Cornelius Gailliard en door de Damhoudere gecorrigeerd en aangevuld,
- (deel 3b) blz. 376-432: grafschriften (telkens kleine aantallen) in de diverse parochie- en kloosterkerken van de stad Brugge (ook Watervliet),
- (deel 4) blz. 432-473: kopieën van patentbrieven van adeldom (families Leernout, Spanoghe, Bonaert, van Caloen) met daartussen een tekst over de familie Triest,
- (deel 5) familienaamindex in drie kolommen (23 bladen).

Bij een vergelijking²⁸ tussen de index de Blende en de indexen Casetta I en II stellen we volgende zaken vast:

(deel 1) Weesregisters van het Brugse Vrije

- de titel van de Blende: *Alle het naervolghende is / ghetrocken uijt de registers / ende staeten rustende in / de weese caemer ten / lande vanden Vrijen* is in bijna identieke formulering ook bij Casetta I terug te vinden: *Alle het naevolghende is ghetrocken vut de / Regysters / rustende ter weese camer s'lands vanden Vrijen,*

26 *Senatus Populusque Franconatus* = het bestuur van het Volk en het Vrije.

27 In H. DENEWETH, e.a., *Een huis te Brugge, Vademecum ...*, p. 53 staat verkeerdelijk: 1668.

28 De delen 3a, 3b en 4 komen niet voor in de index Casetta. Uiteraard verschillen de naamindexen omdat Casetta's index over bijna drie maal zoveel registers gaat als de Blende. De familienamen zijn bij Casetta ook alfabetisch geordend binnen eenzelfde beginletter wat bij de Blende nog niet het geval was.

- de inhoud van de uittreksels uit de weeskamer zelf daarentegen is erg verschillend: bij de Blende wordt begonnen met een weesakte van iemand overleden te Oostende op 16 juli 1636, de tweede akte betreft iemand overleden op 3 februari 1658, bij Casetta wordt begonnen met het weesregister 1414-1420,
- de Blende geeft 73 blz. uittreksels, Casetta 362 blz.,
- de Blende geeft in een uittreksel vaak geen datum maar enkel een folionummer, maar soms zelfs dat niet, Casetta geeft wel steeds een jaar of datum en een folionummer.

(deel 2) Protocollen van de klerken van de Vierschaar van Brugge

- de Blende geeft 257 blz. uittreksels, Casetta 752 blz. (in gotisch cursiefschrift) plus nog een aanvulling van 14 blz. (in humanistisch cursiefschrift),
- de Blende geeft uittreksels uit 120 registers, Casetta uit 321 registers²⁹ en in zijn aanvulling uit nog 5 registers,
- de 257 blz. van de Blende blijken letterlijk overgeschreven te zijn³⁰ door Casetta in zijn index II op de blz. 534-752. Voor wat betreft de protocollen van de klerken van de Vierschaar is een

29 Aantallen na een vluchtige telling, we kunnen er wel enkele naast zitten ... Het totaal aantal bewaarde registers van deze protocollen in het Stadsarchief Brugge, volgens de inventaris van 1973 bedraagt 1129. Maar op het Rijksarchief Brugge worden in de 'Verzameling Stad Brugge' ook nog, voortkomend uit 20ste-eeuwse depots van de notarissen Em. Van Caillie en A. De Busschere, resp. 6 en 47 protocolregisters van klerken van de Vierschaar bewaard, periode 1749-99 naast nog een reeks van 54 registers van Wettelijke Passeringen van de stad over de hele 18de eeuw (het 1ste register hierin is nog van eind 17de eeuw).

30 We deden enkele steekproeven:

- met beide indexen naast elkaar bladerden we door het overeenstemmende deel van het begin tot het eind: alle registers verwerkt in de Blende komen ook en in precies dezelfde (niet chronologische) volgorde voor bij Casetta (op één register na dat Casetta vergat, zie volgende voetnoot). Voor elk bewerkt register is de relatieve lengte van de tekst van de bewerking door de Blende gelijk aan de relatieve lengte van de tekst van de bewerking door Casetta.
- in De Blende op blz. 162 staat na de titel *Register van Bertholomeus van Praet beghinnende oock anno 1595 den sevensten september* nog een opmerking: *waer over dient gheannoteert dat desen van Praet ten meerderen deel twee registers heeft van elck jaer ghelyck hier vooren noch te bemercken is gheweest, soo dat den meerderen deel alle de passerynghen tweemaal te vynden zyn, thone te presumeren doet dat het een registre is gheweest den brouillon, en(de) het ander het nette register by hem uyt den brouillon overghehaelt aensghesien de selve van eenen tselfste jaer syn en(de) overeencommende met de selfste daete.*

- raadpleging van index van de Blende dus niet nodig als de index Casetta al geraadpleegd is.³¹
- het jongste register bewerkt door de Blende is dat van 1678-1679 (nr. 19 van de inventaris uit 1973), hij verwerkte dus tot rond 1680, Casetta verwerkte tot rond 1690. Thans zijn er op het stadsarchief (inventaris 1973) ongeveer 700 registers bewaard van voor 1680, een 50-tal van 1680-1690 en nog een 380-tal van na 1690. De Blende indexeerde dus 120 van de 700 registers die in zijn tijd bestonden of 17,1%, Casetta's index betreft 321 op 750 registers die in zijn tijd bestonden of 43% (maar zoals hoger aangemerkt, is een derde van zijn index gewoon overgepend van de Blendes index).

Nog meer dan de helft van de voor 1690 aangelegde en nog bewaarde registers zijn dus niet verwerkt in de index Casetta II.

De Blende en Casetta waren generatie- en stadsgenoten die werkten op dezelfde documenten. Het kan bijna niet anders dan dat zij van elkaars activiteiten op de hoogte waren en misschien werkten zij wel samen en is de 'tweede persoon' waarop Casetta doelt in de inleiding op zijn bewerking van de registers van de Vierschaar gewoon Petrus Sabinus de Blende.

De Blende overleed in 1688, Casetta dateerde zijn inleiding in 1690 en vermeldde dat het werk van hem en de 'tweede persoon' tussen anderhalf jaar en twee jaar had geduurd. Misschien hadden zij afgesproken wie welke registers zou bewerken om zo dubbel werk te vermijden en heeft Casetta, toen de Blende in 1688 over-

Op minieme spellingsvarianties na, staat bij Casetta woord voor woord dezelfde opmerking.

- We overliepen in de index de Blende de hele tekst van de bewerking van het register van *Adriaen Bernaerts beghinnende anno 1530* met het overeenstemmende in de index Casetta II: de hele tekst is, op minieme spellingsvarianten na, woord voor woord hetzelfde. De Blende gebruikt een punt tussen twee regesten van een akte, Casetta een horizontale streep wat duidelijker is.
- ³¹ Tenzij voor één register: Casetta vergat nl., allicht door onoplettendheid, de uittreksels uit het *Register van Bartholomeus Berot beghinnende anno 1559 den eersten sporcle* te kopiëren die bij de Blende staan op de blz. 172-173 en ontbreken bij Casetta II op blz. 623.

leed zijn index in zijn eigen index overgepend. Omdat Casetta in zijn inleiding de tijd vermeldt die de bewerking had geveerd moet deze geschreven zijn na de beëindiging van de bewerking (en al of niet na het opmaken van de naamindex). Na 1690 werden alleen nog de aanvullingen uit een 5-tal registers toegevoegd.

De bewerkingen van de weesregisters heeft Casetta allicht helemaal opnieuw gedaan, misschien wel omdat de index van De Blende niet erg bruikbaar is, want, zoals hoger gezegd, worden vaak zeer weinig referenties gegeven die toelaten de eigenlijke akte op te sporen. In Casetta's index is dit veel beter: de weesregisters worden geïdentificeerd door de vermelding van de jaren die ze overspannen en de akten daarbinnen door een jaartal en folio-nummer.

Allicht heeft Casetta dit werk gedaan in 1690 en 1691. Zijn bewerking van de weesregisters is immers al in het modernere humanistisch cursief (zoals ook zijn aanvullingen betreffende 5 registers van de Vierschaar) en de naamindex hierop dateerde hij in 1691.³²

DE TeloORGANG VAN CASETTA'S OVERIGE OEUVERE

Hoger vermeldden we al dat de handschriften van Theophiel Augustijn Casetta overgingen naar de familie Maroucx.

Volgens J.-J. GAILLIARD (1860) 'gingen de meeste van Casetta's werken 'verloren bij een plundering op 12 november 1789 bij zijn achterkleinzoon Louis François Maroucx' (zonder verdere uitleg).³³

32 Met als titel: *Index / Van alle de toenaemen die te vinden sijn in dit recueille / Ghetrocken uijt de Registers ende Staeten / rustende ter weese camer s'landts / Vrijen 1691.*

33 J. GAILLIARD, *Recherches historiques sur la chapelle du Saint-Sang à Bruges*, Brugge, 1846, p. 294 noot (a). In de genealogie Maroucx in zijn ander werk *Bruges et le Franc*, dl. IV (1860), p. 139-147 vinden we slechts een kleinzoon Louis-Benoît Maroucx (° Brussel, x 1789, procureur-generaal en lid van de Raad van Vlaanderen) of zijn broer François-Jean Maroucx (° Brugge 1765, x 1791).

Allicht bedoelt hij met die achterkleinzoon *Louis Joseph François Benoît Maroucx*, heer van Opbrakel, procureur-generaal en raadsheer van de Raad van Vlaanderen (gevestigd te Gent), geboren te Brussel, Sint-Jakob op de Koudenberg, 22 januari 1748, gehuwd op 21 juli 1789 met de Gentse Maria Theresia van Volden³⁴ en inderdaad achterkleinzoon van Theophiel Augustijn Casetta.³⁵

Op 13 (niet 12) november 1789 werden bij de verovering van Gent door de Patriotten tijdens de Brabantse Omwenteling (de opstand tegen het Oostenrijks gezag) enkele huizen geplunderd. Een tijdgenoot, de Brugse burgemeester Robert Coppieters, noteerde in zijn dagboek dat vijf huizen in Gent geplunderd werden: deze van Maroucx, van substituut Pulinx en zijn zoon en van twee 'heren' de Loose.³⁶

Procureur Maroucx woonde te Gent in de Lange Kruisstraat,³⁷ dit is een zijstraat van de Voldersstraat waar in 1778 de Raad van Vlaanderen zijn intrek had genomen in het voormalige jezuïetenklooster.

In een andere bron (1871) lezen we dat procureur Maroucx zich kwalijk zou gedragen hebben tegenover de Vlaamse bevolking en dat daarom op hem wraak werd genomen.³⁸

34 Zie over hem vooral: H. PIETERS, *Louis-Benoit Maroucx, procurerur-generaal van Vlaanderen als politiek agent van de Oostenrijkers*, onuitg. licentiaatsverhandeling K.U.Leuven, Leuven, 1972. Zie ook J. BUNTINX, *Inventaris van het Archief van de Raad van Vlaanderen*, Brussel, 1964, p. 73: Maroucx d'Opbracle (Louis-Joseph): raadsheer 26 mei 1775; procureur-generaal 10 okt. 1782, + Wenen 8 jan. 1800.

35 Zie de genealogieën Maroucx in: J.-J. GAILLIARD, *Bruges et le Franc*, dl. IV, Brugge, 1860, p. 139-147, vooral p. 145 (daar vermeld als Louis-Benoit Maroucx) en in *Annuaire de la Noblesse de Belgique*, Brussel, 1871, p. 147-152, vooral p. 151.

36 (ed.) P. VERHAEGEN, R. COPPIETERS, *Journal d'Événements divers et remarquables (1767-1797)*, Brugge, 1907, p. 163.

37 Gebr. GIMBLET, *Nieuwen Almanach, Curieus en Util, Voor het Jaer ons Heere 1789 ofte den getrouwen Wegwijzer der stad Gend*, Gent, 1789, p. 9: *Aenwysinge der woonplaatsen van Hooge en Mogende Heeren van den Raed in Vlaanderen: M. Maroucx, Procureur-Generaal, kruysstraete*. Dit is ongetwijfeld de huidige Lange Kruisstraat. In 1788 was er inderdaad ook een *M. Pulinx Substitut Raed Fiscael*, wonend in de Hoogpoort (idem *Almanach* van 1788, p. 17; in 1789 was hij raadsheer en was de plaats van substituut vacant).

38 *Annuaire de la Noblesse de Belgique*, p. 151.

Die wraakneming wordt bevestigd door een eigentijdse gedrukte bron die de gebeurtenissen te Gent minder dan twee weken later al publiceerde: *Terwylen onze braeve Patrioten afweirden de onderdrukkers van onze vryheyd, het slecht Volk ontlast al het gewigt van zyne vraeke op de huizen van die zielen van slyk, de gene eene veragtelyke baetzucht hadde konnen brengen tot het verkoopen van het Vaderland aen onze vrede dwingelanden. Maroux, Pulinckx, van Volden, dHoop gevoelden de uytwerksels van den haet, die hunne verdrukkende ende aen des Lands Wet Stellingen tegenstrydige uytvoeringen rechtveirdiglyk op hun getrokken hadden. Hunne huizen wierden geplundert, hunne huysraeden, roerende goederen, tafeltoe behoorten, boekverzaemeling, alles wierd geworpen in de verslindende vlammen. Het gepeupel vernietigde alles ende behielt zig niets.*³⁹ Nog tal van andere bronnen bevestigen de plundering en het op een brandstapel gooien van de inboedel van de woning van Maroucx en van enkele andere Gentenaars die als fanatieke aanhangers van de Oostenrijkers werden gepercipieerd.⁴⁰

Maroucx vluchtte daarop naar Rijsel, kwam terug na de Oostenrijkse restauratie, maar toen enkele jaren later de Franse Revolutionairen binnenvielen volgde hij het Oostenrijkse leger bij haar terugtrekking uit de Nederlanden en week hij definitief uit naar Wenen, waar hij in 1800 overleed.⁴¹

Politieke gebeurtenissen liggen dus allicht aan de basis van het verlies van het grootste deel van Theophiel Augustijn Casetta's genealogisch oeuvre ... Uiteraard vertellen de historische bronnen niet uitdrukkelijk dat ook de handschriften van Casetta mee op de brandstapel terecht kwamen, maar wel expliciet zijn 'boekverzameling'.

39 In *Bulletin Officiel van wege het Comité Generael aangesteld binnen de Stad Gend*, Gent: B. Poelman, 1789, p. 6-7 verhaalt G.B.A. Schellekens, *greffier van het Comitté-Generael der Nederlanden* op 25 november 1789 de gebeurtenissen van 13 tot 17 november 1789.

40 Zie H. PIETERS, *op. cit.*, bij de beschrijving der gebeurtenissen op 13 november 1789.

41 Zie H. PIETERS, *op. cit.* en *Annuaire* ...

In de 19de en 20ste eeuw wordt er nog nauwelijks iets vernomen over Cassetta's genealogische handschriften. De enige waarvan we hoger aangaven dat ze nog in de 19de eeuw werden geconsulteerd, waren allicht op het ogenblik van de plundering en verbranding van Maroucx' inboedel uitgeleend en ontsnapten zo aan vernieling.

In het deel I van de 'index Cassetta' steekt nog een los blad met een tekst, nl. een ontvangstbewijs, ondertekend te Gent op 8 februari 1840 door Charles J. Pulincx voor de verkoop van de twee delen van het handschrift van *Casseta* aan Petrus Hendrik Lefebure uit Gent voor de som van twintig frank.⁴² Hier wordt de bewerking van de weesregisters van het Brugse Vrije de *tweede tomme* genoemd en dit van de registers van de stedelijke Vierschaar de *eerste tomme*, wat inderdaad de juiste chronologische volgorde van totstandkoming is (in de inventaris van het Brugse Stadsarchief uit 1973 is het omgekeerd). Volgens deze beschrijving zou er ook in elk deel een getekend wapen van Cassetta zijn, maar nu is er enkel nog één in het deel Weesregisters.

42 *Ontfangen bij mij Charles Pulincx van den heer Petrus Henrycks Lefebure dhofdrisake biy (?) de particuliere te Gend de som van twintig franken over verkoop aen hem Lefebure gedaen van twee geschrevene bouken ofte handschriften in folio beyde bekleet met parquemyne spatien (?) alwaer op het eerste blad der tweede tomme de sien staet de waepen van jo.r Bernardinus Casseta en daer onder nog de gone der vier quartierien van edeldom van gezegden Jo.r Casseta in behelst wiyers kortbondig verhael van Naemen en toenaemen der verkende partyen getrocken uyt de notariaele acten en wettelijke registers van passeringe soo van staeten van goede verdeelynghe en liquidatien gedaen ende gepasseert voort schepenen der stede van Brugghe ter stypulatie van gesworene klerken der selve stede en de eerste tomme gelijke waepenen en uyttreksels van passeringen voor schepenen van het Brugsche Vrije gedurende de veertiende vyftiende en sestiende eeuwen met achterstaende alphabetique indexen alle welke schiynen geschreuen te zijn ten jaere 1690 door opgemelde Jo.r Casseta oft ten minsten onder zijne directie staende zijne familie waepenen op de zelve ten hoge staen. Actum in Gend dezen achsten february 1840 [getekend] Chs. J. Pulinx.*

In 1840 waren de beide delen van de 'index Cassetta' dus te Gent. Zijn zij eveneens ontsnapt aan de brandstapel in 1789, omdat ze ook uitgeleend waren?⁴³

43 Hier is mogelijk een andere verklaring: misschien waren zij al kort na het overlijden van Theopiel Augustijn Casetta bij een lid van de Brugse Vierschaar terecht gekomen (aan wie de index goede diensten kon bewijzen). We vonden een Charles Pulincx die griffier van de Brugse Vierschaar was in 1716 (nog een andere Charles Pulincx was in 1783 gezworen landmeter, prijzer en deelsman van het Brugse Vrije en griffier van Oudenburg). Zie J. VAN PRAET, *Jaer-boek der keyzerlyke ende koninglyke hoofd-gilde van den edelen ridder Sint-Joris in den Oudenhoue binnen de stad Brugge*, Brugge, 1786, p. 282; *Den grooten Brugschen Comptoir Almanach voor het jaar 1783*, p. 234. Voor een genealogie van de familie Pulinx (die wel niet alle afstamelingen geeft), zie: F. VAN DYCKE, *Recueil Héraldique ... de familles nobles et patriciennes de la ville et du Franconat de Bruges*, Brugge, 1851, p. 351-356. De familie Pulincx kwam in de 16de eeuw naar Brugge vanuit Sint-Truiden en vanaf ca 1715 was er ook in Gent een tak waartoe de hogergenoemde Gentse substituut Pulincx behoorde, die ook de inboedel van zijn woning tijdens de Brabantse Omwenteling in de vlammen zag opgaan.